

Joan Obrador

Ha tornat al cinema, vull dir, després d'un parell d'anys torno a fer un comentari d'una pel·lícula que ara mateix es projecta als Cinemes Renoir; es tracta d'un film amb valors rellevants i d'una actualitat absoluta —ara que ha arribat a la Casa Blanca el responsable directe de moltíssimes execucions legals—: *La veuve de Saint-Pierre*. A la seva darrera pel·lícula, Patrice Leconte torna a reflexionar sobre el desig humà d'un amor absolut i de la seva impossibilitat pels impediments de la vida quotidiana. Però, aquesta vegada, una temàtica intimista es veu emmarcada en un context de crítica social: la denúncia de la injustícia de la pena de mort. L'any 1990, aquest director, ja ens va sorprendre amb un estrany personatge que, a la seva infància, va decidir que no aturaria fins aconseguir l'amor de la seva vida: una perruquera. I quan la trobà s'oblidà del món. Endavant, el seu món només seria la perruqueria i les mil fragàncies que exhalava. El capità de Saint-Pierre és el mateix home i l'illa blanca és la perruqueria. Ell només viu per a ella, fins i tot, la legalitat de la República francesa queda en segon lloc davant dels desigs de la seva estimada. L'amor del capità és absolut, no importa ni el que pugui pensar els altres ni que pugui perdre la vida en l'intent. De fet, la seva oposició a la pena de mort no és un fet racional,

sinó que es fruit de l'amor que sent cap a la seva esposa. Madame La, en cert sentit, també és la perruquera de 1990: una dona deliciosa, amb cutis de melicotó, llavis sensuals i ulls d'un negre profund, encisadors. Madame La també sembla amagar un enigma però ella no serà víctima del sense sentit de la vida, més bé li ferirà la justícia de l'estat. Ella porta el cor a la mà i vol mostrar la veritat a tothom: no hi ha ésser humà tant malvat que es mereixi la pena capital. No hi ha assassins, sinó persones que assassinen. I, aquell que assassina avui, demà pot penedir-se'n. És més, com podem comprovar als corredors de la mort nord-americans, la persona que mata, passat el temps, pot arribar a ser una persona completament inofensiva i disposta a donar un cop de mà a tot aquell que li demani ajuda. Un home íntegre, que ha dominat tota la seva vida, pot matar un altre en un minut de follia. Per això, la mort de Neel, i de qualsevol altre, es un càstig inhumà.

La Viuda de Saint-Pierre oposa a la racionalitat assassina de l'estat el sentiment humà de la veritable simpatia. La simpatia, en sentit propi, exigeix la capacitat de posar-te en el lloc de l'altre. Comprendre les raons per actuar dels altres, que no vol dir acceptar qualsevol aberració, sinó que tothom pot equivocar-se i, l'endemà, pot millorar. Però la guillotina barra el pas a qualsevol rectificació possible. Per als representants de l'estat a l'illa, tant fa que Neel demostrï, una i altra vegada, que la seva natura moral és molt millor que la de la majoria dels homes. Ell va matar i la República té l'obligació d'eliminar-lo. Front a l'autocomplaença i hipocresia de la classe benestant de l'illa de neu, Patrice Leconte contraposa totes les vessants possibles del

veritable amor: el capità estima l'ànima i desitja el cos de la seva dona fins al punt d'acceptar el màxim càstig possible sense immutar-se. Només el fet d'olorar la seva roba interior, omple de sentit la seva existència. Madame La, a la vegada que correspon l'amor del capità, mostra fins on arriba l'autèntica solidaritat, fins a quin punt hem d'estimar l'altre pel simple fet de ser un ésser humà. Nell es farà voluntari per desembarcar la vídua —la guillotina— que l'havia de tallar el cap, per deixar-li en herència una petita fortuna a la mare dels seus fills. A aquest film, com a mínim, hi ha dues escenes impressionants: quan Nell ja té plena consciència de l'irremissible final de la seva vida i l'han tancat definitivament a la cel·la, treu per dues vegades les mans entre els barrots de la porta. La primera vegada, per tenir el darrer contacte físic amb la dona que porta el seu fill al ventre; la segona per agrair, de l'única manera que ho pot fer, el darrers mesos de vida que li va regalar Madame La.

Evidentment, EEUU no són Europa i, des d'aquí, no crec que podem entendre per quina raó la democràcia més gran i antiga del món mata una i altra vegada —un podria pensar que ho fan amb fruïció— els seus delinqüents més perillosos. Tal vegada Patrice Leconte ens ha obert un poc més els ulls: la justícia d'aquell gran país mata amb tanta facilitat, perquè no sap què vol dir estimar.

M'agradaria acabar assenyalant el petit homenatge que fa Patrice Leconte a Berlanga; perquè el botxí de Saint-Pierre és Pepe Isbert. Aquell pobre individu que matava perquè no sabia fer altra cosa que obeï les ordres de les autoritats franquistes. La història de *La veuve de Saint-Pierre* situa el drama de la mort en un altre temps i altra lloc, un lloc de neu i mar polar, més escaient per al cinema poètic de Leconte que per al negre realisme berlanguà; però ambdós directors mostren el mateix punt feble dels antics sistemes de justícia—mort europeus. Al darrer moment, a l'hora de posar en funcionament l'instrument assassí, l'imponent sistema punitiu es recolza sobre els membres més dèbils de la societat; aquells que no tenien cap ofici ni benefici i que l'únic que podien fer per donar menjar a les seves famílies era fer la feina bruta que la gent benpensant no s'atrevia a fer. Qui deu fer aquesta feina als EEUU?. ■

